

Petnajsto — aprilske nagrade

Skupnost jugoslovanskih železnic je podelila najvišjo zvezno nagrado med drugim tudi železniškemu gradbenemu podjetju Ljubljana iz Zelene jame za izreden prispevek pri modernizaciji slovenskih in istrskih železnic že vrsto let.

Železniško gradbeno podjetje Ljubljana kot specializirana, namenska delovna organizacija je v svojem 20-letnem obstoju opravila vrsto zelo zahtevnih gradenj, ki danes spadajo med ključne objekte modernizacije naših prog. Učinek uspešno opravljenih nalog ni zgolj v modernosti objektov, marveč tudi v večji prepuštnosti in varnosti naših prog.

Delavci Gradbenega podjetja Ljubljana celotno infrastrukturo na slovenskih železnicah in še posebej opravili zahtevne naloge pri modernizaciji koprške, štajerske in gorenjske proge, uspešno pa se v zadnjem času uveljavljajo tudi na »zunanjem« trgu gradbenih storitev. Tako npr. so opravljali zahtevna pripravljala opravila na takem objektu širšega družbenega pomena, kot je predor skozi Karavanke.

Razen tehničnim, tehnološkim in organizacijskim izboljšavam so v zadnjih nekaj letih precej skrbno namenili izboljševanju življenjskih in delovnih razmer delavcev, ki delajo na gradbiščih. Dobri del sredstev namenjajo tudi izobraževanju delavcev, zlasti tistim, ki nimajo nikakršne delovne kvalifikacije. Letos bodo tako ustrezno usposobili okoli 40 delavcev.

Leta 1976 so napravili nov kvaliteten korak v dograjevanju notranjih samoupravnih odnosov. Iz dotedaj enovite delovne organizacije so oblikovali delovno organizacijo s tremi temeljnimi organizacijami združenega dela. S tem, ko s 1200-članski kolektiv razdelili na manjše enote, omogočili lažje in kvalitetnejše vključevanje delavcev v samoupravno odločanje.

Domicil mesta Ljubljane

Na predlog mestne komisije za odlikovanja, priznanja in nagrade je skupščina mesta Ljubljane na zadnji seji vseh zborov podelila XVIII. diviziji NOV in POJ za izredne zasluge med NOB od njene ustanovitve 14. septembra 1943 dalje, še posebno pa za sodelovanje pri osvoboditvi Ljubljane, domicil mesta Ljubljane.

Po zlomu Italije 9. septembra 1943, ko se je povečalo število borcev in izboljšala njihova oborožitev, je nastala potreba po reorganizaciji partizanskih enot in ustanovitvi novih brigad ter divizij. Tako se je XIV. diviziji in XV. pridružila še XVIII., imenovana tudi Ljubljanska divizija, ki je bila ustanovljena po odloku štaba NOV in POJ 14. septembra 1943. Nastala je z združitvijo osme, devete in desete brigade.

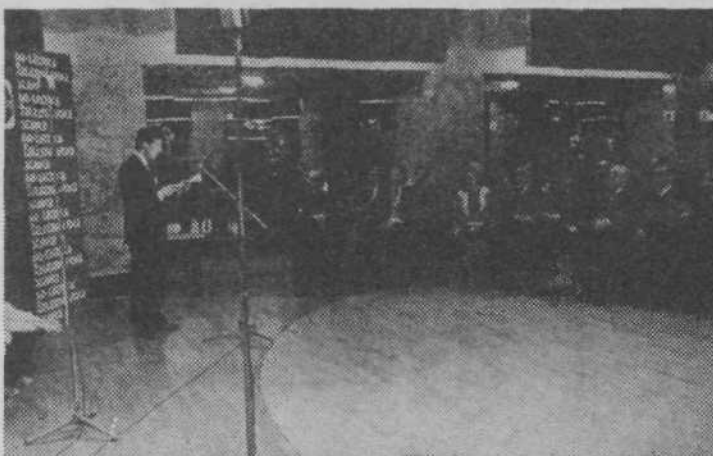
Osemnajsta se je bojevala predvsem na Notranjskem, varovala je železniško zvezo Ljubljana—Trst, posebno hude boje preizkušnje pa je prestajala v veliki nemški ofenzivi oktobra in novembra 1943. Novembra istega leta je odšla na pohod v Gorski Kotor in prišla prav do Jadranskega morja. Po hudi zimi in visokem snegu se je 20. februarja 1944 vrnila v Slovenijo, kjer je ostala vse leto, uničevala prometne in oskrbovalne poti, rušila okupatorjeve postojanke, branila osvobodeno ozemlje in zmagovito sodelovala v protiofenzivi VII. korpusa. V novembru so Nemci začeli ofenzivo »Snežni metež«, da bi likvidirali vojno-politično vodstvo in partizanske enote v Beli krajini. V hudih bojih so enote XVIII. divizije razbile dva belogradistična udarna bataljona na področju Koprivnice in Hriba.

Aprila 1945 je bila divizija zaradi velikih izgub okrepljena z delom V. prekomorske SNO brigade, nato pa je skupaj z drugimi enotami VII. korpusa odšla v zadnjo ofenzivo na Kočevskem. Od 1. do 9. maja je divizija sodelovala pri osvoboditvi Kočevja, Ribnice in Velikih Lašč ter se približala Ljubljani. Devetega maja 1945 so njeni borci skupaj z drugimi vkorakali v Ljubljano. XVIII. divizija je nato ostala v Ljubljani kot čuvar njene pravkar pribrojene svobode in kot njena prva garnizija.

V osemnajsti je med vojno uspešno delovalo več znanih slovenskih kulturnih delavcev in umetnikov. V bojih divizije je med NOV padlo prek dva tisoč borcev, ranjenih pa je bila več kot tretjina njenih pripadnikov.

Proslave na Zaloški cesti v čast 60-letnice železničarske stavke so se udeležili mnogi visoki gostje (na sliki). V programu so sodelovali tudi člani pevskega zbora Vide Pregarc, in sicer v govornem delu pri skupini stavkajočih železničarjev.

Foto: V. Komac

● ZLATE ZNAČKE

Za 30 let neprekinjenega dela pri železnici je prejelo zlate značke med 278 delavci ZG Ljubljana tudi pet članov tozda za promet Zalog Marjan Flis, Jože Kovačič, Ivan Petje, Franc Vodenik in Stanislav Vojevic in trije člani tozda za transport Moste Alojz Kastelic, Vinko Novljan in Štefan Vajdič. Na sliki: Predsednik delavskega sveta železniškega gospodarstva Ljubljana Matija Fotočnik med uvodnim govorom pred podelitvijo zlatih značk v festivalni dvorani pionirskega doma. (Foto: V. Komac)

Priznanja inovatorjem

Raziskovalna skupnost Ljubljana Moste-Polje je letos prvič podelila priznanja za uspešno delo na področju inovacijske in raziskovalne dejavnosti. Priznanja, ki naj bi spodbudila še večji razmah te dejavnosti v občini, so bila podeljena za dosežke v lanskem letu. Prejeli so jih diplomirani inženirja kemije Marjana Seliškar in Jože Žugman ter tehnika Maruša Stojanovič in Andrej Bervar iz delovne organizacije Teol, ki so skupaj odkrili in izpeljali postopek, s katerim bodo del uvoženih surovin nadomestili z domačimi in s tem delovnimi organizacijami prihranili letno okoli tri milijone dinarjev.

Sintezo sulfosukcinata je odkrila Marjana Seliškar, ki dela kot raziskovalka v razvojno-raziskovalni službi Teola, in je obenem vodila tudi nadaljnje delo pri razvoju tega izdelka. Pri tem so sodelovali zgoraj imenovana tovarišica in tovariši. V sami organizaciji se niso razmišljali o tem, kako bodo te štiri delavce nagradili. Dosele so jih le javno pohvalili na seji delavskega sveta.

V Teolu zdaj uvažajo okoli 80 odstotkov surovin, ki jih potrebujejo za proizvodnjo tekstilnih in usnjarskih pomočnih sredstev, lepil in detergentov. Še zlasti je problem surovin pereč v obratu usnjarskih pomočnih sredstev, kjer so odvisni le od uvoza. Zato so delavci v razvojno-raziskovalni službi Teola že dalj časa iskali možnost, kako uvožene etoksilate nadomestiti s domačim površinsko aktivnim sredstvom, ki bi imelo enake omakalne in emulgirne lastnosti kot uvožena surovina. Iskali so sicer v več smereh, pravo spojino pa so odkrili šele s sintezo sulfosukcinata, ki sodi v popolnoma novo področje organske kemije pri nas. Sulfosukcinat se potem namesto uvožene surovine uporablja za izdelavo teomala ESM, ki je emulgator v usnjarski industriji.

Novo spojino pa je moč uporabljati tudi drugje, na primer v tekstilni in papirni industriji, vendar je za zdaj ne morejo izdelati v zadostnih količinah. Sinteza je namreč tehnološko zelo zahtevna, zato morajo dopolniti opremo in zagotoviti tesnost naprav. Njihova letošnja najpomembnejša nalozba bo uvoz ustrezne opreme za izdelavo sulfosukcinata iz Madžarske.

Letos bodo predvidoma napravili 200 ton te nove spojine in tako prihranili okoli tri milijone dinarjev. Natančnejši znesek prihranjenega denarja pa bo znan šele konec leta, ko bo že tekla redna proizvodnja sulfosukcinata. S tem odkritjem so si v Teolu zagotovili bolj nemoteno delo v proizvodnji, saj ne bodo več v tolikšni meri odvisni od uvoza, kot so zdaj.

D. J.

PETER STANTE-SKALA

Srečala sva se konec februarja leta 1942 na Pugledu, ko je že bil namestnik komandanta in partijski sekretar v II. štajerskem bataljonu. Pripadal je legendarni trojki Stane, Tomaž, Skala!

Že takrat je name — čeprav komaj pet let starejši od mene — naredil močan vtis prekaljenega borca, delavca, moža, ki je svoj značaj, svojo hrabrost, neizprosno in plemenitost ter tenak posluš za soborca, vljudnost in ostrino, domiselnost in hudomušno dovornost hkrati zgradil že v predvojnih bojih za delavske pravice v Vestnovi tovarni emajlirane posode, današnji Cinkami, na ulicah, shodih, v delavskih kulturnih društvih, na zborih Svoboda in v neposrednih spopadih z zakonom o zaščiti države, v zaporih Celja in Mitrovice... Kot vojak je stopil na pota bojev proti okupatorjem, za svobodo svojega naroda in revolucionarno preobrazbo dežele že spomladati leta 1941 kot eden ustanoviteljev Celjske partizanske čete. Skratka, bil je mož čvrstega značaja, komandant z veliko vojaško domiselnostjo in dober partizanski delavec, ki je s svojim obnašanjem, zgledom pristrčno in preprosto, z odločno in humano besedo hkrati znal zbuditi v človeku vsaj del svoje lastnosti proletarca, vojaka in komuniste, borca II. štajerskega bataljona, ki mu bo enako bojevali se na Dolenjskem, Štajerskem, Gorenjskem, Notranjskem, Primorskem ali kjerkoli širom po naši domovini za delavske pravice, svobodo in mir, za svoj socialistični družbeni ploščaj in socialistično družbeno ureditev dežele.

5. maja smo se za vedno poslovili od njega. Ni ga več med nami. Pa to ni čisto res! Ostal je med nami, ves tak, kakršen je bil v II. štajerskem bataljonu, I. slovenski brigadi, II. grupi odredov, štajerskih enotah, 18. divizije, 7. in 9. korpusa ali kot partijsko politični delavec in funkcionar. Ostal je med nami, vtisnjen v nas tak in enako hraber, neizprosno, domiselno in vešč kot takrat, ko se je kot poveljnik tolkel na Liberg, Jančah, Uljavi, na poti prek Gorenjske in Štajerske, na Primorskem in Dolenjskem. Ostal je med nami ves neizprosno, kot takrat, ko se je spoprijemal z notranjimi silami gestapa, hraber kot takrat, ko je vodil bataljon v samo središče žužemberške belogardistične postojanke in s tem pospešil likvidacijo oporišča sovražnikov NOB, domiselno, kot takrat, ko mu je bilo naloženo, da z enotami 9. korpusa uniči sovražnikovo postojanko z okoli 300 mož na Črnem Vrhu nad Idrijo in je to tudi storil sredi belega dne spomladati leta 1944 ter tako dokazal, da se sovražnikove postojanke lahko uničijo tudi v zgodnjih jutrah.

njih urah ali sredi belega dne po načelu: Napadaj takrat, kadar te sovražnik najmanj pričakuje!

Skala kot Stane in Tomaž je eden ustvarjalcev nove partizanske taktike, ustvarjalec partizanske vojaške večine in s tem utemeljitelj koncepta kot doktrine splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite.

Prav tak je ostal tudi v času informbiroja, v boju proti nacionalizmu, etatizmu in birokratizmu ali pa takrat, ko je nastopil čas potreb za posodabljanje in podružbljanje obrambnih zadev naše dežele.

Prav tak: Skromen, ponosen, hraber, velik tovariš, komandant, komisar, partijsko-politični delavec je odšel od nas, pa ostal med nami kot vzor komuniste in borca.

Postal je pravi heroj revolucije z vsemi pravicami, da ostane tudi našim občanom v trajnem spominu, saj je z našo proletarsko mladino snoval, gradil in ustvarjal novo, socialistično, samoupravno, našo družbo in nam mnogim bil vzornik v boju širom po naši domovini.

Slava njegovemu spominu.

FRANC SOTLAR

Zlata plaketa ilegalca

Skupščina mesta Ljubljane je na zadnji seji svojih zborov sklenila, da na predlog komisije za odlikovanja, priznanja in nagrade pri SML podeli najvišje odličje mesta Ljubljane — zlato plaketo ilegalca — med drugim tudi Zlatku Močniku — Dukatu, Cilki Prešern in Albinu Vengustu.

Zlatko Močnik — Dukac se je rodil 16. septembra 1916 v Ljubljani. Je član KP od leta 1941 in nosilec spomenice 1941. Po poklicu je reproduksijski fotograf. Novembra 1941 je sam ustanovil ilegalno cinkografijo in v njej delal do avgusta 1942, ko je vse naprave preselil v novozgrajeni bunker na Kodeljevem. Tretjega aprila 1943 so ga aretirali. Zaprt je bil v raznih zaporih in taboriščih. Ves čas, ko je delal v cinkografiji, je bil sekretar partijske celice. Po vojni je opravljal razne upravne in politične funkcije.

Cilka Prešeren je že od sedemnajstega leta dalje sodelovala v delavskem gibanju in jo lahko prištevamo k jedru partijskih delavcev v predvojni Jugoslaviji. Delala je v Saturnusu in tam skupaj z drugimi razvijala revolucionarni razredni boj. Leta 1939 je postala članica RK KPS Polje. Takoj po okupaciji Ljubljane leta 1941 so jo skupaj z nekaj tednov staro hčerko zaprli. Po izpostavitvi iz zapora jeseni 1941 je takoj nadaljevala z delom. Med drugim je bila tudi kurirka pri OK KPS za Ljubljano, sekretarka KPS Rakovnik — Vič in članica okrožnega odbora AFŽ za Ljubljano. Avgusta 1943 je bila ponovno aretirana in poslana v taborišče v Nemčijo. Tudi po osvoboditvi je bila zavzeta družbenopolitična delavka v raznih organih in telesih ZK, AFŽ in SZDL.

Albin Vengust se je rodil 23. februarja 1921. Je član ZKS in nosilec spomenice 1941. Še kot mlad tovarniški delavec se je leta 1941 vključil v Kamniško četo in kasneje, do osvoboditve, opravljal v partizanskih enotah vrsto odgovornih dolžnosti. Je rezervni major JLA.

Po osvoboditvi je bil do leta 1956 na raznih vodilnih mestih v organih za notranje zadeve SRS, leta 1958 je postal direktor podjetja Telekomunikacije, leta 1962 pa je bil izvoljen za direktorja Tovarne papirja in celuloze Vevče — Medvode, kjer je vidno prispeval k napredku podjetja in Vevče. Leta 1976 je postal predsednik IS skupščine mesta Ljubljane. Pomemben je njegov prispevek pri organizaciji in delovanju sistema ljudske obrambe in družbene samozaščite v Ljubljani. S svojim delom je veliko prispeval pri utrjevanju vloge Ljubljane v širšem slovenskem in jugoslovanskem prostoru.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Naše skupnosti!

PRIZNANJE OF ZA LETO 1980

Republiška konferenca SZDL je podelila letošnja priznanja OF dvajsetim nagradencem, med katerimi je tudi predsednik MK SZDL Ljubljana

VLADIMIR BEZNIK

Priznanje je dobil za dolgoletno požrtvovalno delovanje za razvoj socialistične zveze. Med NOB je deloval v mladinskem gibanju OF. Bil je terenski kurir od začetka leta 1944 do konca vojne. Po osvoboditvi je deloval kot mladinski funkcionar najprej v Kranju in nato v Ljubljani. Kasneje je delal v socialistični zvezi in je bil štiri leta sekretar republiške konference, nato štiri leta njen podpredsednik, od leta 1976 pa je predsednik mestne konference SZDL v Ljubljani. Dejava in učinkovit je tudi njegov prispevek pri delu družbenopolitičnih organizacij v krajevnih skupnostih, v samoupravnih organih in družbenopolitičnih in interesnih skupnostih. Mnogo je tudi prispeval k samoupravnosti organiziranosti in učvrstitvi družbenih organizacij in društev.

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Naše skupnosti.

PRVOMAJSKA NAGRADA DELA

Tradicionalno prvomajsko nagrado je tudi letos prejelo 30 nagradencev iz vse Jugoslavije. Med štirimi delavci, ki delajo v neposredni proizvodnji, je iz naše republike tudi Marko Frece.

MARKO FRECE je diplomirani elektroinženir in je vodja obrata za razvoj v železniškem gospodarstvu Ljubljana, Centralne delavnice, tozda za vzdrževanje lokomotiv Ljubljana-Moste. Nagrado je dobil zaradi delovnih uspehov, ki jih je dosegel pri skrbi za varen in urejen železniški promet. Kot vodja obrata za razvoj sodeluje z Iskro in Fakulteto za elektrotehniko iz Ljubljane. Njegove naprave za zagotavljanje varnega železniškega prometa, ki jih je pripravil s pomočjo obeh ustanov, imajo velik pomen za povečanje varnosti na tirih. Na podlagi teh naprav in raziskav, ki se na njih navezujejo, so začeli pripravljati tudi pravilnik o poenotenju varnostnih (AS) naprav na mreži jugoslovanskih železnic. Marko Frece je sodeloval tudi pri posodabljanju varnostnega sistema na lokomotivah in pri vgrajevanju naprav, ki podaljšujejo njihovo življenjsko dobo.

Čestitkam za nagrado se pridružuje uredništvo Naše skupnosti.